

חקלאות יהודית מחזקת את עצמאותה הכלכלית והרוחנית של ישראל

האגרונום מוטי שומרון, ראש המחלקה המדעית במכון התורה והארץ

להמטיר לנו גשמי ברכה. ואכמ"ל.

עד כאן עסקנו בחשיבות הכלכלית-מדינית של החקלאות בישראל, וזו אכן מרשימה. ערך התפוקה החקלאית בישראל בשנת 2014, עפ"י נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עמד על כ-30 מיליארד שקלים בשנה. זוהי רק הקומה הראשונה והבסיסית, ומובן שאין להקל בה ראש. אולם מעליה הולכת ונבנית קומה עליונה יותר של החקלאות ועבודת האדמה בארץ ישראל, כערך עליון בפני עצמו.

התורה מצווה עלינו לקיים מצווה מיוחדת בכניסתנו לארץ מגלות מצרים: "כי תבואו אל הארץ – ונטעתם". המצווה הראשונה שיש לקיים היא מצוות הנטיעה. התורה מלמדת אותנו שכדי להיות מקושרים ומחוברים לקדושתה של הארץ צריך לנטוע אילני עצי ולקיים בהם מצוות ערלה, נטע רבעי, ביכורים, תרומות ומעשרות, שביעית ולברך על הפירות ברכות הנהנין. עם ישראל מתחבר באופן בלתי אמצעי לארצו ולאלוקיו דווקא דרך העיסוק בנטיעה. אבותינו בימי קדם היו אנשי חקלאות ועמל, והווייתם הכלכלית היומיומית הייתה נטועה בחקלאות. הם נטעו וגידלו, המתינו שנות ערלה, הביאו למקדש את פרי הביכורים, שבתו ממלאכת הקרקע בשמיטה, נתנו תרומה לכהן, מעשר ראשון ללוי, מעשר עני לעני ועלו לירושלים עם פירות המעשר השני. חייהם סבבו סביב החיבור לקדושת הארץ. בבית המקדש בירושלים הוקרבו הקרבנות והמנחות ונוסכו הנסכים, אף הם מפרי ההילולים של הארץ. העומר היה קרב בפסח ושתי הלחם בשבועות, וכך בכל ימות השנה התקיים החיבור התמידי בין יבולי הארץ לעבודה במקדש.

בדורנו, עדיין לא זכינו להביא למקדש מפרי ארצנו, אולם ברור כשמש שאנו נמצאים בעיצומו של מהלך הגאולה. רק עיוור לא יראה את התממשות חזון הנביאים, כמאמר הגמ' בסנהדרין צח ע"ב: "ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל ל"ו) 'ואתם הרי ישראל ענפכם תיתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל'". מעלתה של החקלאות בישראל כפולה – הן מהבחינה הכלכלית-מדינית ובעיקר בחיבורה בין העם היושב על אדמתו לאלוקיו. אשרי מי שזוכה להיות שותף למהלך בפועל ממש.

העולם המודרני מתאפיין בהרגלי צריכה שונים מאלו שהיו קיימים לפני דור. כבר בגן הילדים הילדים לומדים להשתמש במחשב ובטלפון סלולרי, ולקבל כדבר המובן מאליו מילוי של הצרכים האישיים, ברמה שלא הייתה עולה על הדעת לפני דור או שניים. אחת ההשפעות שיש לשפיע שבו גדלים ילדינו היא צריכה מוגברת, ולעתים בלתי מבוקרת, של מוצרי מזון שונים, בלי לקשר כלל בין המזון למוצאו. "החלב מגיע מתנובה". הצרכן המודרני רגיל לצרוך מוצרי מזון מגוונים ובאיכות גבוהה, ואינו שואל את עצמו כמה יגיעות נתייגעו אלו שהביאו אליו את התוצרת שלפניו, ובכלל מאין הגיעה תוצרת זו.

בשנים האחרונות נשמעו בישראל קולות רמים, שהחלו להרהר בנחיצות קיום החקלאות בישראל. כיום אפשר לייבא מהמזרח או מהמערב כל מוצר שהציבור חפץ בו, ולעתים אף במחיר נמוך מזה שבארץ. ואם כן נשאלת השאלה לשם מה לגדל בארץ ולהשתמש לצורך כך במים, דשנים ושאר חומרי גידול ואמצעי ייצור. ואכן, רוב מדינות העולם המערבי מייבאות חלק ניכר מהמזון ממדינות אחרות, בעלויות נמוכות באופן יחסי.

מי שמתייחס לחקלאות כאמצעי לייצור מזון בלבד, אכן ניצבת לפניו בעיה קשה. אמנם גם לדידו, כל אומה בעולם משקיעה מאמצים בייצור תוצרת של מזון בסיסי באדמתה שלה, על מנת להקטין את תלותה במקורות זרים. הדבר נעשה מסיבות מדיניות, גם כאשר הוא מנוגד להיגיון הכלכלי.

מדינת ישראל נמצאת במצב גיאורפוליטי מורכב מיום היווסדה, ולמעשה עוד שנים רבות לפני כן, ואינה יכולה להרשות לעצמה תלות כלכלית בגורמי חוץ. סיבה זו מספיקה כדי להצדיק קיום חקלאות אינטנסיבית ונרחבת בישראל. תזכורת קטנה: לפני שנים בודדות הייתה בישראל מצוקת מים קשה לחקלאות, ואז עלו הצעות שונות לפתרון ובהן ייבוא מים במכליות מטורקיה ידיתנו... בחסדי ה' הראש היהודי המשיך להמציא פטנטים, ובארץ נבנו מתקני התפלת מי ים ומתקני מחזור שפכים המתקדמים בעולם, וכיום אין מגבלת מים לחקלאות. מאידך גיסא, חשוב שלא נתבלבל ושלא נשכח שאין בכך תחליף לגשם, ויש להמשיך ולהעמיר בתפילות לקב"ה שימשיך

מדינת ישראל
נמצאת במצב
גיאורפוליטי
מורכב מיום
היווסדה,
ולמעשה עוד
שנים רבות לפני
כן, ואינה יכולה
להרשות לעצמה
תלות כלכלית
בגורמי חוץ.
סיבה זו מספיקה
כדי להצדיק
קיום חקלאות
אינטנסיבית
ונרחבת
בישראל.
תזכורת קטנה:
לפני שנים
בודדות הייתה
בישראל מצוקת
מים קשה
לחקלאות, ואז
עלו הצעות
שונות לפתרון
ובהן ייבוא
מים במכליות
מטורקיה
ידיתנו...